

Tabor

1966

BOG - NAROD - DOMOVINA

Št. 5

D 129904

NASIM NAROČNIKOM!

Uprava „Tabora“ je pričela razpošiljati opomine naročnikom, ki so v zaostanku z naročnino. Prosimo vse, ki opomine dobe, da čim prej poravnajo svoje obveznosti do lista, sicer jim ga ne bomo mogli več pošiljati.

UPRAVA

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov — TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor. — Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. Urejuje uredniški odbor, odgovorni urednik Adolf Škrjanc, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. — Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 851.546

NAROČNINA: Južna Amerika 400 pesov, odn. enakovrednost v dolarju. U. S. A. in Kanada 2.50 dolarja letno; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; evropske države 2 dolarja

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Maj v domovini. — Združeni v eni ljubezni, z molitvijo, ki vre iz enako toplega srca, se iz daljne tujine zatekamo h Kraljici Slovencev, da bi nam v črnih dneh nasilja in rdečega suženjstva ohranila dom očetov, za katerega so umrli naši najboljši. In prosimo s Prešernom: Pred ognjem dom, pred točo nam pšenico Ti, bližnji sosed, varuj, sveti Marka!

*Da vsi bomo kot nekoč:
ena srenja, ena moč!*

(Domobranska pesem)

Mayo 1966

BUENOS AIRES

Maj 1966

K a j h o č e m o ?

Zapisali smo: Preteklost je v sedanosti učiteljica za bodočnost. Zato je naš osnovni pogoj jasen.

Komunizem z načelne odskočnice zanika Boga — Narod — Domovino. To je njegova osnova. Vse ostalo so drugotnosti, ki jih mora vsklajati z neizbežno danimi okolnostmi. Ker so politika.

Protikomunisti z načelne odskočnice priznavajo Boga — Narod — Domovino. To je njih idejna osnova. Vse ostalo so drugotnosti, ki jih morajo vsklajati z neizbežno danimi okolnostmi. Ker so politika.

Ločnica je torej neizogibna. Jasna. Izvira iz idejne osnove. Zakaj idejna osnova je nedotakljiva. Drugotnosti so spremenljive. Ker so politika.

— — —

Komunizem je eden. Navzlic različnim tolmačenjem drugotnosti. Povezuje ga idejna osnova. V tem je njegova moč.

Protikomunistov je mnogo. Navzlic enotnosti idejne osnove. Razdvaja jih različnost v tolmačenju drugotnosti. V tem je njih slabost.

— — —

Domobranci poznamo pravo pot. Naši mrtvi junaki preteklosti nam jo v sedanosti kažejo v bodočnost. Zato smo novi Slovenci.

Ker je ločnica neizogibna, je osnovni pogoj za vse drugotnosti jasen.

Zato novi Slovenci kličemo v svet: Svobodni sveta, združite se!

Nedotakljiva ideja je za osnovni pogoj vsem skupna:

BOG — NAROD — DOMOVINA

ŽALOST IN VESELJE!

Zaradi poznanih težav, ki so ovirale redno poslovanje argentinske pošte, smo z zamudo prejeli sledečo velikonočno okrožnico verskega referenta Glavnega odbora ZDSPB TABOR. —

Op. ur.

Skrivnosti Velikega petka in Velikonočne nedelje sta si v nasprotju kot sta si žalost in veselje — in vendar sta si v ožjem sorodstvu. Veliki petek je nam kristjanom dan žalosti, dan premišljevanja o človeški hudobi, ki je pribila na križ svojega Stvarnika; je dan, ki presune vsakega, še tako zakrknjenega kristjana. Potrebno je, da se zresnimo na Veliki petek in se v duhu vržemo pod vznožje križa in prosimo Odrešenika odpušcanja grehov, s katerimi smo pomnožili Njegovo trpljenje. Prav je, da v svojih srcih znova sklenemo: vse drugo, samo smrtnega greha ne več! Saj je vsak smrtni greh duhovno križanje Kristusa. Bilo bi pa napačno, ako bi se vdali verski mračnosti, misleč, da je Veliki petek konec vsakega veselja. Ravno nasprotno: ko sklenemo ob vznožju križa — vse, samo greha ne več, — je začetek veselja, tistega veselja, ki bo trajalo ne samo na tej zemlji, ampak celo vso večnost. Gorje nam, ako se predamo mračnosti in brezupu!

Ko so polagali izmučeno truplo našega Odrešenika v skalno votlino, je na obzorju že zasijala zarja radosti in veselja, kot ga človeštvo še ni videlo; v tej rdeči zarji, znak božje ljubezni, že vidimo podobo Vstalega Zveličarja, ki se nam približuje in nas zagotavlja, da je trpljenje in žalost le vhod v večno veselje.

Človeško življenje je polno žalosti in veselja, dokler se pehamo po tej razrvani zemlji. Danes je več žalosti, jutri več veselja. Žalost in veselje sta naša zvesta spremljevalca, dan za dnem, dokler ne zatisnemo oči. Čim preje se sprijaznimo s Kristusovim naukom, tem preje bomo razumeli, da brez trpljenja, brez žalosti, veselja sploh ni mogoče doseči. Potrebno je, da se večkrat zamislimo, da pot v večno veselje, upanje in popolno zadoščenje, pelje preko Kalvarije. Kristus je jasno pokazal, da druge poti ni. Torej, če hrepenimo za pravim, trajnim veseljem, se skoro nujno moramo sprijazniti z žalostjo in trpljenjem, ki sta le prehodna, le sredstvo do veselja.

Eno sklenimo ob misli na prihajajočo Veliko noč: živeti s Kristusom, v Kristusu in za Kristusa, kajti v tem je poročstvo večnega veselja. Vse trpljenje in žalost, dnevna razočaranja, skrbi in boji, vse to bo le sredstvo za tem popolnejše veselje, čim potrpežljivejše prenašamo. Ako smo in ostajamo združeni s Kristusom, vedno in povsod, potem ne bomo klonili, ampak junaško prenašali križ, kot ga je Kristus. Kristus sam nam močno pov-

darja: „Brez mene ne morete nič storiti!“ Z Njim in v Njem pa vse!

Vsem članom naše organizacije, razkropljene po širnem svetu, iskren pozdrav in naj nas vse bogato blagoslovi Vstali Zveličar! Vsem mrtvica junakom pa večni mir in radost v Kristusu!

Fr. Gaber

PISMO ODGOVORNEGA UREDNIKA

BOG je samo eden. Nekateri verujejo v Budo, nekateri molijo Abaha, drugi spet pričakujejo še Mesijo. Toda Bog je samo eden! Dveh bogov ni!

NAROD, slovenski narod je samo eden. Mnogo je narodov sveta: na različnih celinah, različnih ras in plemen. Toda slovenski narod je samo eden in edini na vsem svetu! Dveh slovenskih narodov ni!

DOMOVINA, slovenska domovina: Slovenija, je samo ena. Ena in edina. Svet je velik, je lep, je bogat. Človek posega v vsemirje. Osvaja nove daljave. Toda na tej naši zemlji in v nepoznanem vesoljstvu, je samo ena Slovenija. Samo ena domovina. Dveh domovin, dveh Slovenij ni!

— — —

Bog, Edini, ki Je, ki je rekel: „Jaz Sem, ki Sem!“, je svobodo tako ljubil, da jo je človeku dal. Bog je svoboden! Popolno popolnoma svoboden! Odsev te svobode, je revnemu in zgaranemu zemljanu dal. Bog te svobode človeku nikoli ne jemlje. Pusti, da jo človek uporablja in zlorablja, ker hoče, da je človek svoboden: v dobrem in slabem. A dveh svobod ni! Samo ena je: Svoboda! Prava, poštena svoboda. Svoboda, ki moli je hvala Njega; svoboda, ki Boga preklinja je sramota. Popolna, vseobsegajoča svoboda, ki pa prinaša: ali blagoslov in mir in spoštovanje, ali pa prekletstvo in sovraštvo in prezir. A vedno ostaja: svobodna svoboda! Z vsemi posledicami dobrega in slabega. Kajm je ubil brata Abela. Ker je bil svoboden. A ker je svobodo izrabil, je bil preklet. Svoboda ni igrača nerazvitih, nedoraslih otrok. Ni nasilje, ni grožnja! Je: Svoboda! Govoriti, misliti, oznanjati. A isto pravico priznati vsem in vsakomur! Tudi „Taboru“. Tudi „Stražarjem“. Tudi „Smeri v slovensko državo“. Tudi „Jugoslovancarjem“. To je svoboda. Pravilna, prava svoboda. Prostost vsakogar, vseh, za vse in vsem. Dveh svobod ni!

Ni dveh slovenskih narodov. Nikoli jih ni bilo. V davni zgodovini

je bilo samo eno pleme Slovcnov. V Avstro-ogrski so bili samo eni Slovenci. V Jugoslaviji je bil, je še, samo en slovenski narod. Če ta narod izgine, če ta narod naše pustolovščine, naši pobalinski poizkusi, uničijo, ni nobenega slovenskega naroda več. Dveh slovenskih narodov ni! Člani naroda, slovenskega naroda, so in morajo biti — ker je svoboda samo ena — različnih mnenj. A dveh slovenskih narodov ni. Samo en, edin in edinstven slovenski narod imamo. V vseh časih, na vsem svetu. Samo en slovenski narod! Ne uničujmo in ne uničimo ga!

Ni dveh Slovenij, ni dveh slovenskih domovin. Ena sama Slovenija je na vsem svetu. Med vsemi velikimi in majhnimi državami in narodi. Ena sama Slovenija! Samo ena „nebesa pod Triglavom“ imamo. Samo ena Slovenija je naša. Naša — ker je Slovenija. Ne zapravljajmo, ne napravimo je!

Ni dveh pravičnosti, ni dveh poštenj! Ni dveh človečanstvenosti. Dostojanstvo človeka in vsega človeštva je v tem, da smo človeški, da smo ljudje. Živali se med seboj grizejo in žro. Ljudje imamo dar govora, ki je izraz misli in predvsem človeške prvine: razuma. Če z razumom ne prepričamo, tudi z grožnjo, s spletko, z udarcem, ne bomo. Lahko prisilimo in obkladamo, ne prepričamo nikoli. Kajti z nasiljem smd proti svobodi. Lahko čokažemo, da imamo več sile pesti, več neodgovornosti, več prostastva. Da pa imamo več vere in plemenitosti, da imamo močnejšo in pravičnejšo idejo, več razuma in vesti, tega s pestjo in psovko, s kleveto, ne dokažemo nikoli. Nikoli! Vse divje živali so na splošno močnejše od človeka. Pametnejše ne — ker so živali! Prostastvo lahko prepije plemenitost; zatreti jo ne more. Sila pesti lahko zamegli zmernost; prepričati in uničiti jo, ne doseže. Zlobna beseda, ostrina jezika, lahko včasih — a samo včasih — vzame zaupanje in dobro ime. Za trenutek, za ure, za dni. Za stalno nikoli! Ker je poštenost samo ena. Ker smo ljudje. Ker misimo živali. Ali, ker smo: človeške, človečanske živali. Sila, nasilje lahko zavladata in vladata. Ne obvladata nikoli! Ker sta sila in nasilje. In ker smo mi vsi ljudje, ker smd — in predvsem, ker smo: Slovenci! Poleg tega smo lahko prenapeti Slovenci, zavedni ali zapeljani Jugoslovani, karkoli, samo nikoli, nikdar nikoli: slovenski fašisti in nacisti, nikdar nikoli komunisti ač katerekoli smeri nasilniki. Nikdar, nikoli! Pravičnost je samo ena, poštenost je samo ena! Dveh pravičnosti, dveh poštenosti, ni!

Bog je eden, ni dveh bogov: ni enega, ki bi greh in zlo prepovedoval in ni drugega, ki bi greh in sovraštvo priporočal. Ni enega posebnega boga za Slovence in ni drugega za Jugoslovane. Ni dveh bogov. En Bog je!

Narod, slovenski narod je samo eden; nimamo dveh slovenskih na-

Tudi mojster Matija Stern
ni hotel zamuditi priložnosti
in je markantno, zgodovinsko
osebnost prvega slovenskega
prezidenta gen. Leona Rup-
nika ohranil v naravni veli-
čini na platnu.

rodov: enega, s katerim lahko mešetarimo in delamo poštitične poizkuse
ter ga — če je treba — tudi žrtvujemo za neresne sanje, in drugega,
ki nam ostaja za rezervo, da po neuspelih poizkusih poizkušamo znova
skrivnostne coprnije. Dveh slovenskih narodov ni!

Domovina je ena; ni dveh domovin: ni ene, ki jo lahko žrtvujemo
in napravimo in ni druge, za katero se z vsemi ideali borimo. Slovenija
je samo ena!

Poštenost in pravičnost — samo eni sta! Dveh poštenosti ni. Ni
ene poštenosti za „Tabor“, nč druge za „Vestnik“. Poštenost je ena. Ni
ene pravičnosti za nedeljo in druge za ponedeljek. Ni ene za Petra in
druge za Pavla. Ne: poštenost je samo ena, pravičnost je samo ena!

In samo en je naš cilj:

Bog, Narod, Domovina!

Adolf Skrjanec,
odgovorni urednik

Iz kopice dopisov, ki jih ne bomo priobčili, ker izražajo samo ogorčenje — ki ga ne potrebujemo — zaradi poznanih groženj TABORU, ki je prvi v vsej zgodovini tiskane slovenske besede lojalno, širokogrudno in nepristransko odprl strani vsem, smo izbrali samo enega, ki ga našim bralcem prinašamo zaradi treznega, objektivnega gledanja. — Dp. ur.

Pred menoj leži marčna številka TABORA, v kateri je iz raznih prispevkov razvidno, da se razkol med nami ni omejil samo na Vestnik — Tabor, temveč gre stvar še naprej. Sedaj se npr. že pojavlja grozeča polemika med tistimi, ki so za samoslovensko državo, in onimi, ki so za jugoslovansko državno skupnost. Za tem vprašanjem se bodo verjetno pojavila še druga, ob katerih se bomo cepili in delili.

Vsaka taka delitev zadobi takoj preko mere ostre oblike in prehaja v čisto osebna obračunavanja, mržnjo in sovraštvo. Če bomo šli v tej smeri naprej, se bodo vse naše energije izgubljale v medsebojnem prerekanju, puščajoč ob strani vsak resen poskus, da bi napravili nekaj, kar bi komunistom in njihovem režimu doma sploh moglo škodovati.

Skratka: po vsem videzu je naša emigracija — v veliko zadovoljstvo Titovcev in njihovih pomagačev — na tem, da zapade v že znano bolezen večine emigrantskih skupin, pri katerih je običajno, da se začnejo v tujini vedno bolj in bolj deliti in cepiti ter se izgubljajo v neplodnih prepirih.

V našem slovenskem primeru se je začel ta proces propadanja v večji meri z objavo znanih Bajlečevih člankov, ki so uvedli med nas oster polemičen ton, napadanje drugih in obenem enostransko gledanje, združeno z neobjektivnostjo. Žal se je ta način pisanja pozneje z ene in druge strani tako splošil, da očitno brez tega ne moremo več izhajati.

Tak način pisanja kajpada silno ugaja pristašem te ali one skupine, ker ga navadno spremljajo krepke besede, zmerjanje nasprotnika in pretirano ter enostransko prikazovanje in poveličevanje ene same skupine in njih stališča. Taki ljudje pravijo, da tako mora biti, da je to demokratsko in koristno ter da so s tem dani dokazi za njihovo stališče in mnenje.

V resnici pa je prav v tem načinu razpravljanja in pa v dopuščanju takih člankov s strani urednikov, vir in počelo vse naše drobitve na vedno manjše skupine, ki vsaka zase ne bodo nič koristnega napravile. Vsaka pretirano ostra beseda ali gesta nujno izzove na drugi strani enak odgovor, se pravi, začetek prepira in razkola, dejansko pa dokaže le malo ali pa nič.

Gre torej predvsem za to, kako in na kak način pove vsak svoje svobodno mišljenje, da ne žali drugega in ga ne ožigosa skoraj kot zločinca, če je drugačnega mnenja ali drugače gleda na stvar.

Če bomo šli tako daleč, da bomo druge skupine v slovenski emigraciji označevali kar za „notranje sovražnike“ in če bomo vsako razliko v mnenju prenesli takoj na osebna polja, napade in ponižanja, potem je gotovo, da ne bomo nikdar in nikoli ničesar resnega zmogli in predstavljali.

Kar se tiče jugoslovanskega vprašanja, imajo nedvomno v rokah močne argumente tisti, ki se zavzemajo za samoslovensko državo; in sicer tako iz naše polpretekle dobe, kakor tudi v sedanjih okoliščinah pod komunističnim režimom doma. Na drugi strani pa se večina treznih in resnih ljudi upravičeno nagiba k mnenju, da bo v bodočnosti treba kljub vsemu iskati možnost za jugoslovansko državno skupino ali zvezo držav, v kateri bo slovenskemu narodu zagotovljen obstoj, jezik in samobitnost. Tako bi zlasti narekovala stvarne prilike, geopolitični položaj in tisočletne izkušnje malega slovenskega naroda.

Prav in naravnost zaželeno je, da vsaka skupina pove v stvarni obliki svoje razloge; toda brez osebnih osti in sovraštva. Ne bomo prišli nikamor, če bomo ob vsaki priliki očitali „jugoslovenarstvo“ in „srbobranstvo“ ter označevali kot totalitarca in skoraj zločinca vsakogar, ki se zavzema za sožitje jugoslovanskih narodov.

Skrajni čas je, da mi vsi, ne glede na struje in skupine, katerim pripadamo, odvržemo enkrat za vselej Bajlečev način pisanja in razpravljanja, ker bomo sicer končali razcepljeni na nešteto skupin in skupinic, obenem bomo pa popolnoma pozabili, da je treba ves naš ogenj usmerjati v eno samo osnovno smer: proti komunizmu!

Dr. —n—r, Bs. Aires.

Rudolf F. Lukež

V SPOŠTOVANJE SLOVENSКИH JUNAKOV

S ponosom preberem vsako številko glasila TABOR. To glasilo družijo okoli sebe ljudi, ki gledajo na svet in dogodke v njem s svetovnim nazorom velikega človeka, človeka s širokim obzorjem, človeka ki ve, da mora v tem svetovnem vrvežu stati na svojih nogah, biti odrasel in zrel, ker sicer ga bodo pohodili, zasužnjili ali uničili. To je resnica, ki se je dogodila tudi našemu slovenskemu narodu, — in se mu še dogaja.

Kdaj bo naš narod imel dovolj moč, ki bodo zmogni stati na svojih nogah in reči vsemu svetu: to je samostojna, demokratična odločitev slovenskega naroda! Veliko takih moč počiva širom Slovenije v množičnih grobovih, ker niso hoteli biti mednarodni hlapci, ampak samo slovenski svobodnjaki; umrli so za najvišje ideale slovenskega naroda. Tak moč je bil tudi pokojni general Leon Rupnik in vsi oni, ki so mislili in se strinjali z

njegovimi ideali, mrtvi in živi, doma in po svetu, v taboriščih in v svobodi. Ne pozabimo, koliko poštenih Slovencev je preživel ali umrlo v nacističnih in fašističnih ječah in koncentracijskih taboriščih, čeprav so se borili na strani generala Leona Rupnika. General Rupaik torej ni mogel biti kolaboracionist!

Ob tej priliki čestitam g. Adolfu Škrjancu za njegov članek: „In Večna Luč Naj Mu Sveti...“, ki je bil priobčen v reviji TABOR, štev. 9, 1965. V tem članku zelo nazorno brani čast slovenskih junakov, ki so stali na svojih nogah v letih preizkušnje, ki so imeli neizmerno voljo do svobodnega življenja, voljo do borbe v upravičeni samoobrambi (upravičeni po mednarodnih zakonih — in pa tudi po naravnem zakonu, ki je najvišji zakon na svetu). Končno pa so bili izdani in predani v smrt.

Jugoslovanska vlada v tujini, v kateri so bili tudi slovenski zastopniki, do danes še ni predložila nikakega poročila, kaj je delala 4 leta med vojno. To je sramota. Vsak človek v katerikoli vodilni stopnji mora podati letno poročilo. Slovenski narod pa sploh ne ve, kaj je le-ta vlada delala 4 leta; ne ve, ali se je potegovala za resnično svobodo naroda, ali le za neko situacijo, ki so jo narekovali njihovi sponzorji Angleži. Za Angleže je seveda bilo prav tako, kot se je rešilo, ker oni so gledali na trenutne koristi; a za Slovence je to pomenilo smrt in suženjstvo. Kdaj bomo Slovenci nehali biti hlapeci večjih narodov?

Slovensko Domobranstvo je storilo to, kar je narekovala nujnost situacije. Prav tako kot sta se Anglija in USA tesno združili s Stalinovo ZSSR in vsemi komunističnimi nasilniki, ker sicer ne vem, kako bi danes svet izgledal, tako je tudi slovenskemu narodu v danih okoliščinah kazala le ena pot: **Slovensko Domobranstvo**. To je neizpodbitno dejstvo; in če je danes kdo med nami, ki ve po dvajsetih letih za boljšo rešitev, potem prosim odgovor.

Ni vredno toliko govorčiti, razen če je v takem govorjenju kaj bolj stvarnega in boljšega z ozirom na ideje. Kaj bi mogel slovenski narod napraviti proti okupatorjem, zlasti, ko je vsak vedel, da bodo vsi okupatorji izginili kot podgane iz potapljajoče se ladje? Kaj je napravila proti nacizmu in fašizmu Švica, ki ni delala drugega kot hranila denar vseh mogočih poštenih in nepoštenih ljudi, morda tudi Hitlerja in Mussolinija? Kaj so napravile za svobodo med vojno Nizozemska, Danska ali Norveška? Kaj je napravila Švedska s svojo zelo moderno armado? Vsi vemo, kako je bilo! Jugoslavija je sicer skušala organizirati odpor proti okupatorju pod generalom Mihajlovičem, a tudi temu so zavezniki zavezali roke pri svobodnem odločanju na težkem položaju. Ameriški major Seitz iz Columbusa, Ohio, zgodovinsko opisuje v svoji knjigi dobra dela tega generala, ki je rešil tudi prenekatero ameriško življenje, a vendar je bil tudi ta general po končani vojni izdan in zapuščen. State Departament USA ni pustil nobene teh hvaležnih Amerikancev na Mihajlovičev proces v Beogradu, kjer

naj bi pričali o njegovih dobrih delih. Vsi ti narodi: Švica, Nizozemska, Danska, Norveška, švedska itd., so danes prav tako spoštovani v očeh svobodnega sveta, in po vrhu vsega še imajo svobodo. Niso bili predani nikjer. Ne bodimo torej otroci, in mislimo bolj logično! Nihče tudi ne zameri Angliji ali USA njihove zveze med vojno z ZSSR. Vsi vemo, da je nujnost situacije narekovala tako zvezo. Zakaj torej bi si mi Slovenci delali probleme?!

Ako pogledamo osnovna moralna načela samoobrambe, do katere ima vsak pravico, potem vemo, da je Slovensko domobranstvo tudi moralno upravičeno. Zato bi svetoval vsem tistim, ki še dvomijo, ali se ne strinjajo, naj se malo bolj poglobijo v študij naravnih zakonov. Slovenski narod pa bo moral postati vsekakor bolj samostojen, neodvisen v odločanju svoje usode; samo Slovenci so homo morali pisati svojo zgodovino.

Slovensko domobranstvo je to samostojno pot že pokazalo. Žalosten je bil njihov konec, a umrli niso kot premaganci, ampak kot junaki. Izkažimo jim vse spoštovanje in hvaležnost za njihove žrtve. Njihov duh in spomin naj vedno živi med nami! Njihove žrtve naj nas družijo, ne pa razdvajajo! Umrli so tudi kot borci za krščanske ideale.

Slovensko domobranstvo je dozorela ideja, kot je glasilo TABOR dozorela revija. Tako upajmo le, da bo ta ideja živela, ne samo v tujini, ampak tudi v Sloveniji in prinesla svoje sadove — svobodo in mir.

DOMOBRANČEVI ZAPISKI

Dež se je ponujal, ko smo kmalu po polnoči bili z orožjem na zbornem mestu.

Predno smo krenili na pot, smo še polglasno zapeli. Tako so dekleta iz bližnjih vasi vedela, da gremo v borbo proti komunistom... —

Krenili smo proti postaji; od tam pa po gozdni stezi proti Dobropolju.

Vse je bilo tiho v tistem hladnem, deževnem pomladanskem jutru. Samo čevlji je zdrknili ob kamen; nekemu je spodrsnilo, da se je ulovil in zadel z orožjem ob vejo ter zmotil tišino. To je bilo vse. Sicer je bil popoln mir. Zavedali smo se, da se v tem kraju večkrat nahaja sovražnik; še posebno ob tej uri. Zato je vsakdo pazil, da je bilo čimmanj ropota.

Ko smo dospeli do vasi Podpeč, smo krenili na levo. Zdelo se nam je, da gremo nazaj proti postojanki. Morali smo tako hoditi. Ako bi šli kar naravnost po dolini, bi nas partizani opazili in bi se težko rešili iz zagate. Tako pa smo šli po robu gozda, da nas ni mogel nihče opaziti.

Ko pridemo v bližino postaje Videm — Dobropolje, prečkamo tam progo in zavijemo zopet v grmovje proti Sv. Antonu. Pod nami je spala

vas Cesta, zavita v meglo, še psi se niso oglasili. Niso nas slišali; ali pa so vedeji, da nismo komunisti... —

Slišati je bilo samo sopenje borcev. Napravili smo že precej pota; orožje in municija sta nas utrujala. Zato si je marsikdo želel, da bi se že nekje ustavili in počili.

Samo naprej, naprej! Tu in tam smo postali in prisluhnili. Predhodnica je šla naprej in pregledala, če je vse varno. To je bil naš edini oddih.

Pri sv. Antonu zopet prečkamo progo in zavijemo proti Ilovi gori. Ugibali smo, kam gremo; pa zopet, kaj je danes, da ne naletimo na partizane. Saj so se tod vedno potikali.

Na Ilovi gori so lajali psi. Verjetno so čutili nas. Mi pa smo pod vasjo zavili na levo in se ji ognili. Od tod naprej nam teren ni bil več poznan. Tod do zdaj še nismo hodili.

Hodili smo po visoki mokri travi. Do kolen smo bili premočeni. Grmovja je bilo čedalje več. Že je bilo slišati ptičje petje. Za hribi se je danilo. Megla je bila gosta in nismo videli daleč, ko je padlo povelje, da ostanemo tam v zasedi. Ostali so šli naprej.

Čepeli smo pri orožju, se skrivali za grmovjem in ugibali, kakšen je naš namen danes.

Počasi je sonce predrlo oblake. Megla se je začela trgati. Nedaleč od nas smo opazili vas. Slišali smo govorenje ljudi, mukanje živine, lajanje psov. Nekdo je klepal koso. Rdeča detelja, ki se je svetila pod nami, je pričakovala kosca. Vas, ki je bila pred nami, je bila Ilovo Hočevje.

Na drugi strani nad vasjo se utrga rafal strojnice. Sledi še drugi. Potem brzostrelke in puške. Vmes udarja tudi minometalec. Naši so iznenadili partizane v vasi. Nas so pustili v zasedi, sami pa obšli vas od druge strani in partizane nagnali proti nam.

Med vasjo in nami je bilo mnogo grmovja. Večina partizanov se je že preje poskrila v grmovju. Ko jih je nekaj le drvelo proti nam ter so tudi naše strojnice in puške začele peti, so se tudi ostali kar poskrili po grmovju. Opazili so, da jim tudi iz te strani preti nevarnost.

Pomaknili smo se v strelce ter od grmovja do grmovja pregledovali teren. Nekateri so se takoj predali; drugi so hoteli pobegniti. Naše brzostrelke so plačevale to predrznost.

Naš borec Janez Erzar, mlad fant iz Ljubljane, je zagledal na drugi strani grmovja gručo partizanov, kako beže v drugo smer. Ni streljal. Tíkel je za njimi, ker jih je hotel žive ujeti. To so opazili naši z druge strani, ki so bili v zasedi. Misleč, da so vsi partizani, so užgali z mitraljezom. Med partizane se je zgrudil tudi soborec Janez Erzar. Zadet v trebuh, je bil na mestu mrtev.

Kljub temu, da je naša akcija popolnoma uspela, je vendar bila : naših srcih velika žalost, ko je tako tragično končal naš soborec Janez Erzar. Slava njegovemu spominu!

Hínko Zupančič

G. Poljčan

„SODRUGI – TOVARIŠI – HEROJI“

Pred nedavnim je v Ljubljani izšel Zbornik prispevkov iz zgodovine delavskega gibanja med obema vojnoma in iz narodno osvobodilnega boja na področju občine Ljubljana Moste—Polje.

Ta Zbornik, katerega so prireditelji namenili 20. obletnici „osvoboditve“, obsega 354 strani in je razdeljen v glavnem v devet poglavij brez kakega posebnega vrstnega reda ali vsebinske povezanosti.

Najdaljše poglavje je prvo, ki ga je priredil Polde Maček ml. To obsega 140 strani in se nanaša na podtalno delovanje komunistov in njihovo infiltracijo v delavske vrste v letih pred vojno. Ta del zaključuje s kratkim opisom medvojne dobe v občini Polje. Franc Slokan je v drugem delu opisal komunistično delovanje v občini Moste v predvojnem času. Marjan Mojškrič je v tretjem delu opisal delovanje partije v Zadvoru, Sostrem, Dobrunjah in Bizoviku. Četrty del se nanaša izključno na stavko v Vevški papirnici leta 1936. Ta del je uredil Miroslav Kokolj. — Ivan Ferlež v petem delu delu opisuje nastanek prvih partizanskih čet, kratke življenjepis narodnih herojev, imena komunističnih veličin, ki so bili odlikovani s partizansko spomenico, ter imena in fotografije zbora odposlancev v Kočevju. — Temu sledi Franc Taurer s svojo verzijo o narodnoosvobodilnem delovanju v občini Moste. — Tilka Maček prikaže svoj partizanski tehnik, dočim Štefanija Ravnikar-Podbevšek posveča dolgo poglavje 13. domobranski četi in Sv. Urhu. — Končno Stane Zupančič poda kronološki pregled dogodkov v letih 1941—1945. — Za dobro mero je po četrtem poglavju še članek Pepce Kardelj o zaporih v Bileci.

— :: —

Nič novega nam niso povedali tovariši iz preteklosti. Njihovi opisi delovanja delavsko-kmečke zveze, Svobode in Vzajemnosti so prirojani tako, kot jim je pač najbolj prišlo. Nič ne povedo, da so ti „sodrug“, ki so pred vojno kot orodje komunistične partije razkrajali delavsko in kmečko prebivalstvo, bili navadni delomrzneži, zanikarni gospodarji in falirani študentje. Ni čuda, da jih je partija z lahkoto pridobila zase in jih brez kakih posebnih težav izvežbala za morilce.

Prireditelji Zbornika so potrdili znano dejstvo, da je Polje bilo center komunistične aktivnosti pred in med vojno. V Polju je bila ena prvih partizanskih bolnišnic, tam so bila skrivališča in pribežališča komunističnih veličin, vojna skladišča, sanitetske šole, tečaji itd. Preko Polja so odhajali na

teren in se s terena vračali komunistični prvaki; tam so se prikrivali med drugim: Miha Marinko, Franc Leskovšek, B. Kidrič, T. Fajfar, E. Kocbek, Lubej, Rus, Tone Tomšič, Edvard Kardelj, Antonin Šverma (član češke KP), Umberto Massolla in Martini Rigoletto (člana italijanske KP). Zaloška partizanska skupina je bila ena prvih vojaških formacij 1. OF. Tej skupini so pisni Zborniki posvetili mnogo hvale. S pompom so zapisali, kako je ta skupina julija 1941 v Besnici ubila nemškega vojaka in nato v strahu zbežala nazaj v Zaloške hribe. Preplašeni heroji se niso brigali, kakšne bodo nemške represalije, o katerih v Zborniku lažejo. Nemci so po tej „akciji“ aretirali več kmetov iz Podgrada in Besnice in jih zaprli deloma v Litiji deloma v Begunjah. Niso jih izpustili, kot pišejo tovariši; večina jih je bila postreljena kot talci. Bil sem tedaj v litijskih zaporih, kamor so privedli nekaj teh nesrečnežev, ki niso imeli pojma, kaj se dogaja. Tovariši prikrivajo resnico in dejstva prikrojujejo tako kot njim najbolj prija. Resnica je prebridka in nespodbitno pove, da se „sodrugji, tovariši in heroji“, kakor se nazivajo ali so se nazivali, niso bojevali za pravico malega človeka; borili so se izključno za komunistično oblast, kar današnja dejstva in stanje doma dovolj jasno potrjujejo.

Zbornik daje veliko poudarka temu, kako in koliko so „sodrugji“ pretrpeli in kako so bili že pred vojno preganjani. Pri svojem diverzantskem delu so se spretno skrivali pod firmo kulturnih in prosvetnih združenj. Nič hudega se jim ni pripetilo, saj so se med vojno prelevili v tovariše in heroje, da uporabim partizanski besednjak.

N šestokrat sem pred vojno tajno prisostvoval sestankom Vzajemnosti, katere so „sodrugji“ prirejali pri „Holandčevih“-Priateljevih v Slapah. Čepel sem v španskem bezgu v Rantovi ograji, tik za oknom zborne sobe. Tam sem spoznal, kakšno je bilo njihovo kulturno in prosvetno delo, ki je ovekovčeno v Zborniku. Tu so člani „Vzajemnosti“ prisegali zvestobo komunistični partiji in Sovjetom, tu delali načrte za pomoč španskim komunistom, tu delali sezname ljudi, ki jih bo treba ob priliki odstraniti — „likvidirati“. Teh sklepov so se tovariši kasneje tudi držali in jih natančno izvajali. O teh sestankih sem molčal, če svojim najožjim prijateljem sem povedal, kaj se pripravlja. Od mnogih večerov v španskem bezgu se spomnim le enega slučaja, da so kulturniki bili moteni. Le enkrat se spomnim, da je na dvorišče prišla Vevška žandarmerijska patrulja in nekatere „kulturnike“ legitimirala, potem pa jih pustila na miru, čeprav bi morala vse navzoče aretirati zaradi protidržavnega delovanja. Vsak pameten človek v Polju je vedel, kaj se skriva za temi „kulturniki“, vendar se jim ni pripetilo nič hudega; skoro nemoteno so pripravili svoje načrte za revolucijo.

Jeseni leta 1941 sem nekaj časa prebil kot pripornik v policijskih zaporih v Ljubljani. Tam nisem srečal vidnih komunističnih organizatorjev, katere sem poznal. Le nekaj njihovih sopotnikov, koristnih budal, je bilo

Za tiste, ki so bili presenečeni in razočarani, ko je nastalo domobranstvo, prinašamo gornjo dokumentarno sliko. Kaže domobrance pri odkopavanju množičnega groba pri Mozlju, ki so ga napolnili komunisti s slovenskimi ljudmi v prevratnih septembrskih dneh leta 1943. In takšnih grobov je bilo že takrat nešteto. Kje naj bi narod našel zaščito, če bi ne bilo Rupnika in njegovih domobrancev?

tam; vidnejšega pa nobenega. Večje število pripornikov pa je bilo resnično narodno zavednih, ki niso ne tedaj, ne kasneje imeči nikakšnega razumevanja za lažno OF. Opazili pa smo že tedaj v zaporih, kako so z ofarskimi sopotniki vse drugače postopali kot pa z ostalimi priporniki; — čudno, ne?

Zbornik veliko govori o narodnih izdajalcih in kolaboraterjih v Polju. Posebno veliko vedo prireditelji povedati o župniku Ketteju. V teh navedbah so tako debele laži, da jih tovariši sami ne morejo pogoltniti; kar se očitno kaže v protislovjih, ki so jih sami zapisali. Med mnogim drugim očitajo g. župniku tudi to, da je organiziral prvo ilegalo Mihajlovičevih četnikov, ki je preko Polja odšla na teren. Bil sem blizu organizatorjev te prve ilegale in dobro vem, kako je bilo, in kdo je v Polju za organizacijo ilegale vedel. G. župnik ni imel ne z ilegalo, pa tudi ne z opremo ilegale prav

nobene zveze in morda še pojma ne o tem. Toda g. župnika je bilo treba umazati in ga prikazati kot zver, da bo sedanji rod verjel komunističnemu herojstvu. Gospod župnik Kette je bil silno dobra duša in je mnogo trpel, ko je videl, kako so Italijani njegove farane vodili v zapore in pošiljali v koncentracijska taborišča. Za vse je nenehno prosil in interveniral in mnogi OFarski somišljeniki so se prav po njegovi priprošnji vrnili iz internacije. Za zahvalo so ga pa robijaši in ubijalci napravili za zver v človeški podobi.

Svojo gonjo proti duhovščini kažejo prireditelji prav temeljito. Prikazati so hoteli, kako so ravno duhovniki bili največji nasprotniki OF tudi s tem, da o ljudeh, ki niti študentje niso bili, pišejo, da so bili semeniščniki.

V Zborniku so zapisali, da je bil zaradi „izdajstva“ obsojen na smrt podžupan Feliks Pogačnik. Obdolžili so ga, da je v gnojničnem sodu peljal orožje četnikom. To ne odgovarja resnici. Feliks Pogačnik, zaveden Slovenec in katoličan, oče štirih mladoletnih otrok ni bil nikdar izdajalec. Zbiral je orožje za četnike zato, ker se je zavedal, da je narodu sila in da se mora organizirati proti okupatorju. Ali je mar to izdajstvo? Toda moral je pasti, pasti kot izdajalec, ker ni kot dober oče in narodno zaveden mož imel prav nobenega smisla za komunistično revolucijo. Ni pa bil on, ki je to orožje peljal četnikom. Tudi se sam ni pridružil četnikom, kot stoji zapisano v Zborniku.

Prireditelji Zbornika pa so „pozabili“ omeniti, kako so Feliksa dobili v roke in kako so ga mučili, pa da so pred njim že mučili in umorili njegovo nosečo ženo. Heroji, tovariši v Polju, je povejte, kako zverinsko ste počenjali s to ubogo materjo, ki ni nikdar nikomur kaj žalega storila v svojem življenju! Povejte tudi o drugih umorih, ki ste jih vršili po občini, pa jih dosedaj še niste zabeležili. Kam so izginili ugledni gospodarji kot so Kočar, Dovč itd. itd.? O tem zgodovina „osvobodilnega gibanja“ molči in misli, da ima ves svet zavezane oči tako kot za umore v Kočevškem Rogu, Teharjih in v stotinah drugih morišč. Veliko je zapisanega o domobrancih in postojanki na Sv. Urhu, kjer je komunistična oblast na lažeh in potvorbah postavila ogromen spomenik svojim herojem — morilcem. Res je sicer, da je na sv. Urhu končalo nekaj vnetih komunističnih aktivistov, toda to ni bila nikaka množica, kot prikazujejo komunistični pisci. Tam ni bilo mučilnic in ne množičnih grobov. Po hribu okoli sv. Urha leže kosti tako partizanskih kot protikomunističnih borcev, ki so padli v raznih borbah okoli te postojanke. Obdelovati bo treba tudi te podrobnosti, da se prikaže vsa podlost in zlaganost komunističnih trditev.

Mnogo bi se dalo zapisati in komentirati o „narodnih herojih“, katerih življenjepise s fotografijami prinaša omenjeni Zbornik. Marsikaj bi lahko zapisal o Škrjancu, Bobnarju, Mačku, Zabukovcu, Rojšku in ostalih. Toda nastala bi iz tega knjiga. Zato se bom danes omejil le na enega, na Albina Grajerja.

Dobro sem ga poznal. Bil je neodkrit mladenič, pretepač; sovražil je šolo in sovražil delo. Po postavi je bil čokat in mrkega pogleda. Ni se učil mizarstva, kot stoji v Zborniku; bil je kolarski vajenec, pa se ni nikdar izučil, ker se je pečal z vsem mogočim, le z resnim delom ne. To pa je bilo mogoče, ker je njegov mojster bil sam organiziran komunist. Leta 1941. je kot „prostovoljec“ odšel v jugoslovansko vojsko, ker je tako veleval ukaz komunistične partije. Tisti, ki so tedaj imeli priliko z njim priti v stik, vedo, kako vneto je nagovarjal ljudi proti vojni, ki je „imperialistična“, in bil poln hvale o Hitlerjevi Nemčiji. Ta „prostovoljec“ se je kaj kmalu po izbruhu vojne vrnil domov in se takoj lotil nove obrti. Postal je organizator njemu enakih nepridipravov in vežbal se je za morilca. V zimi 1941—42 sem imel priliko videti, kako je „heroj“ Grajzer skupaj s svojim pajdašem Srečom Pečarjem pripravil atentat na mladega katoliškega fanta. Fant je bil modrejši od ubijalcev in strelji so padli v prazno. Kmalu po tem dogodku sem ga opetovano videl na ljubljanskih ulicah, kjer je stikal za poštenimi ljudmi, katere je partija zaznamovala s smrtjo. Mnogo zavednih Slovencev je padlo pod njegovo roko na samih ljubljanskih ulicah, njemu pa se ni nikdar nič zgodilo. čeprav je bila Ljubljana tedaj polna italijanskih vojaških patrulj. Umori dr. Erlicha, dr. Natlačena, Praprotnika, študentov Kiklja, župca in se mnogo drugih so delo „narodnega heroja“ Albina Grajzerja. Za te podvige pričakuje današnja oblast v demovini, da naj narod slavi Albina Grajzerja in njemu enake „borce za svobodo“!?

— . —

Zbornik prispevkov iz zgodovine delavskega gibanja med vojnama in iz narodnoosvobodilnega boja na področju občine Ljubljana Moste—Polje, je resnično klasičen prikaz komunističnih laži in potvorb.

Današnji gospodarski položaj doma je, kljub milijardam dolarjev ameriške pomoči, vedno slabši. Kje so sedaj tiste opevane fraze o borbi za pravice delavcev in malega človeka sploh? Izbrana komunistična elita je sita, narod pa je v taki stiski, kot še nikdar popreje. Tisti „tovariši“, ki pišejo, kako so bili pred vojno zatirani, kako je bilo ovirano njihovo „prosvetno in kulturno“ udejstvovanje, danes ne dopuščajo nobene svobode sodobnim kulturnim delavcem v demovini. Oni poznajo samo eno kulturo, tisto, ki je v skladu s cilji in nameni komunistične partije. Vsaka druga svoboda je izdajstvo „narodnoosvobodilnih pridobitev“.

Vprašanje je samo še, koliko časa bo ta izbrana elita še mogla varati mladi rod, ki je zrastel po vojni in išče pot, ki vodi v svobodo. Na tej poti ni ne „narodnoosvobodilnih junaštev“ in ne „herojev“, na tej so osnovne pravice, ki dajejo človeku tisto dostojanstvo, ki mu pripada. To pot pa so svojemu narodu in vsemu človeštvu pokazali resnični junaki — slovenski domobranci.

Zloba komunističnih zveri ob koncu vojne ni poznala meja. Do kolikšne mere so komunisti stopnjevali zločinsko perfidnost, dokazuje tudi dejstvo, da so pod neprestanim pritiskom in grožnjami, ki so jih izvajali nad takozvanimi „amnestiranimi“ domobranci, le-te izkoriščali v svoje podle svrhe, da bi tako naše junake očrnili v očeh strahotno trpečega ljudstva. — Iz poročil teh nesrečnežev, ki so že šli skozi grozno trpljenje komunističnih mučilnic, katerih senca jih je neprestano zasledovala, posnemamo naslednje. (Op. ur.)

Kako je bilo na Brezjah...

Ljudje so v stiski tistega časa zelo veliko romali na Brezje. Še več kot poprej so dajali v puščico, ker je oblast cerkvam vse pobrala, tako da duhovniki niso mogli živeti. Komunisti so z raznimi zvijačami pograbili tudi ta edini vir dohodkov, ki je bil cerkvi dovoljen.

„Nekega dne je prišel oznovec“, tako pripoveduje domobranec. „Ukazal mi je, da se v nedeljo peljem na Brezje. „Tam boš dobil še druge, ki ti bodo povedali, kako in kaj.“

„Šel sem, kot je ukazal. Blizu cerkve je stala skupina oznovcev in nekaj meni enakih. Spoznali smo se po časopisih v žepih in z znaki z rokami. Po končanih pobožnostih so nam dali neke lepake ter nam ukazali, da smo jih raztresli okrog cerkve in župnišča. Ko je bilo to opravljeno, so oznovci vdrli v župnišče, zaprli duhovnike, denar pa pokradli; vse to z obdolžitvijo, da so duhovniki širili protiljudsko propagando.“

Kako so zapirali duhovnike...

„Nekega dne sem kosil na travniku. Kar na lepem se mi približa oznovec in mi začne ukazovati, da moram določenega dne na sodišče.

„Po kaj pa?“ sem vprašal.

Razložil mi je, da je duhovnik na neki podružnici v mirenski fari govoril proti ljudski oblasti. „Ti boš šel na sodišče in tam pričal in prisegel, da je duhovnik res to in to rekel;“ je ukazoval.

Ko sem to slišal, sem vrgl koso od sebe in rekel: „Tega ne bom storil, pa četudi me na mestu ubiješ!“

Odšel je in sem imel pred njim nekaj časa mir.“

Kako so izginjali protikomunisti...

„Večkrat je zvečer prišel nekdo od OZNE in me vzel s seboj. Moral

sem do odločno protikomunističnih družin. V začetku nisem vedel, da je policist. Naročil mi je, naj tega ali onega pokličem ven ter ga nagovorim, da pobegnemo čez mejo. Sam je določal tudi zbirališče, kjer bi se sestali. To zbirališče je določala partija sama. Oznovec je vedno poslušal za voglom, kaj sva govorila. Kdor je temu nasledel, ga je „zmanjkalo“, ker je na določenem mestu čakala ozna in jih postrelila.

Po nekaj takih pohodih se mi je zazdela stvar sumljiva. Sam sem bil pod takim nadzorstvom, da nisem mogel nikamor. Zato sem dobil zanesljivo osebo, ki je že podnevi šla do osumljenih hiš in naročila, naj določeni moški kam odidejo ali pa se skrijejo, samo doma ne smejo biti, ko jih bom kdaj zvečer prišel klicat na okno. Tako so bili ljudje obveščeni o tem mojem grdem delu, kateremu se nisem mogel upreti, če sem hotel ostati živ.“

Škofa Vovka zažgali — domobranci

„Nekaj dni pred birmo v Novem mestu me je spet prišel nadlegovat oznovec. Zahteval je, da določenega dne grem v Novo mesto. Slutil sem, da bo spet kaj posebnega, zato sem se mu takoj uprl. Res sem bil tiste dni tako bolan, da sem komaj hodil. Videl je, da sem res že s težavo stal na nogah, a je vseno zagrozil: „Zaenkrat si jo odnesel, drugič bo pa drugače!“

Čez nekaj dni sem zvedel, kaj se je takrat zgodilo v Novem mestu. Od povsod so privlekli pomiloščene domobrance ter jih pod pištolami oznovcev prisilili, da so z drugimi vred navalili na škofa, ga polili z bencinom in zažgali.“

NAŠE POSLANSTVO

Tekmovali bomo v tem, da vsakdo izmed nas čim več doprinese do ustvaritve enotne miselnosti slovenskega naroda, da bomo tako strankarsko pomirjeni v slogi zastavili vse svoje sile v delo in napor za boljše življenje nas vseh skupaj in tako zapustili poznim rodom znanancev dostojno dediščino, zaradi katere nas bodo imeli v lepem spominu in v časti in jim bomo še v daljni bodočnosti vzor zdravega in življenja sposobnega naroda, ki je v najtežjih časih našel samega sebe in pot iz zmede k vstajenju!

Gen. Leon Rupnik na protikomunističnem
taboru v Grosuplju, dne 29. maja 1944.

MIMO SVOBODE

Vsi, ki smo brali dopis F. Slaka „Naš umik in naša usoda“, smo ga bili veseli.

Javno zahvalo in priznanje mu izrekam, ker je vse doživetje tako lepo opisal.

Čudim se, da ima tako dober spomin; ali pa je imel srečo, da je lahko ohranil svoj dnevnik.

Jaz, žal, svojega dnevnika, ki je bil zlata vreden zgodovinski zaklad, nisem mogel rešiti.

V Taboru št. 12, 1965 na strani 287 spodaj in na strani 288 zgoraj opisuje, kako je takrat na polju zapel „Slovenec sem“. Tedaj je izza rži prihitel mlad človek s koso v roki, bos, v kratkih hlačah in koroškim jopičem, pa razkuštranimi lasmi. Naj bravci zvedo: Tisti človek je bil — moja malenkost. F. Slak se dobro spominja. Točno tako je bilo!

Po dvajsetih letih ga prosim, da oprostí ker nisem mogel izpolniti obljube, da se vrnem iz Vetrinja in poročam o stanju. Njemu in vsem prijateljem, ki so se shajali v tisti „beznici“, kot jo imenuje, sem že povedal po enem letu, ko sem prišel v službo k grofu Thurnu v Železno kapljo in sem bil večkrat gost v tisti „beznici“. Kljub temu, pa bom opisal moje opravičilo, da si bodo tudi bravci Tabora na jasnem.

Nisem šel drugi dan v Vetrinje. Potikal sem se še nekaj dni po tistem hribu in delal danes pri tem, jutri pri drugem kmetu, da so mi dali kaj za pod zob. To ve tudi dobri očka Praper, ki me je obiskal trikrat na tistem hribu. On mi je tudi povedal, da je nekje v dolini g. Vuk Rupnik z gospo. Pri nekem kmetu sem prosil košček kruha in malo slanine ter zavil v star časopis, ki sem ga našel v eni šupi. Izročil sem očku Praperju, naj ponese g. Vuletu in ga lepo pozdravi. Dobri očka Praper je obljubil, da bo vse oddal in da bo tudi on skušal kaj dobiti, da ponese g. Vuletu. Nikoli nisem vprašal g. Vuleta, če je dobil tisto skromno malco. Ko bo g. Vuže tole bral, bo vesel in se bo zopet spomnil na tiste črne in težke dni.

Zadrževal sem se več kot dva tedna na tisti kmetiji, ki je bila včasih last častnih šolskih sester iz št. Ruperta, pa so jih nacisti razlastili in dodelili družini, katere gospodar je padel že prve dni na vzhodni fronti. Vdova je bila zagrizena partizanka. V tistem poslopju je stanoval tudi zelo dober onemogli starček z bolno ženo.

Na tistem hribu me je tri dni prihajala zasliševati angleška FSS policija. Mesec dni preje so se namreč partizani morali umakniti iz Koroške; mnogi pa se niso vrnili, temveč so se skrivali po Koroškem. Vrelo je tudi že med Angleži in Titovci zaradi Trsta. Moji dokumenti takrat so bili:

moja osebna postava, edina slika, pa moj že dolgo neobriti obraz. Bil sem pravi deseti brat. Z angleško policijo sem govoril italijansko. Znal sem tudi nemško, pa sem to prikrival. Drugi dan je FSS policija pripeljala angleškega tolmača za nemščino. Iz slovenščine v nemščino je prevajal tisti dobri starček, ki je tam stanoval.

Angleška policija me je zasliševala takole: „Ste iz Jugoslavije?“ — „Da, iz Slovenije.“ — „Kako ste prišli semkaj?“ — „Peš po najvišjih hribih.“ — „Zakaj nimate nobenih dokumentov?“ — „Ker so me komunisti ujeli in zaprli pri Celju in mi vzeli z obleko vse. Meni se je posrečilo uiti, toda brez vsega.“ — „Ste bili vojak?“ — „Da!“ — „Kakšno vojsko ste služili in koliko časa?“ — „Bil sem Titov partizan deset dni v Kočevskem Rogu.“ — „Kako to, da ste bili samo deset dni v vojski in kje ste bili ostali čas? Kdaj ste bili partizan?“ — „Partizan sem bil od 9. do 19. junija 1942. — 20. junija 1942 sem dezertiral, ker moji živci niso vzdržali strahot, ki so jih počeli partizani.“

Potem sem kar sam govoril, da oni sploh niso prišli več do besede.

„V Kočevskem Rogu je bil glavni partizanski stan. Dan za dnem so vlačili naše civilne ljudi, največ kmete v te gozdove in jih tam mučili in ubijali brez vsakega vzroka, samo, da so se polastili njihovega imetja. Nekega dne so pripeljali dva Angleža, ki sta odskočila iz poškodovanega letala in so jih po dvehurnem zasliševanju in norčevanju ustrelili kot mačka.“

Štirje Angleži so se spogledali.

Nadaljeval sem: „Imeli so okrog 80-članski delavni bataljon — moški in ženske, ki so morali delati najtežja dela: graditi kolovozne poti v pragozdu ob najbolj pičli hrani. Iz delovnega bataljona so vsak dan postrelili nekaj žrtev in dovažali nove. 18. junija 1942. leta so italijanski okupatorji začeli ofenzivo. Partizani se niso upirali Italijanom, temveč so se v veliki zmedii umikali dalje v pragozd. Izrabil sem priliko velike zmešnjave in dezertiral. Zatekel sem se v bolnišnico v Kandiji in ostal tam kot delavec do konca vojne. Od tam sem bežal in zdaj sem tu. Če ne bi ušel, bi me ubili, ker ubijajo vse, kar ni komunist.“ — Dostavil sem: „Doma itak nimam nikogar, ker so nacisti izselili vso našo družino že oktobra 1941 v koncentracijsko taborišče Ravensbrück. Od leta 1942 nimam nobene pošte; ne vem, če so še živi. Ko se razmere uredijo, bom šel do njih. Mene niso izselili, ker sem pobegnil v italijansko okupirano zono.“

Dobri starček je točno prevajal v nemščino; saj sem vse razumel. Angleški FSS saržant si je ves čas nekaj beležil, kar mu je dobri starček prevajal.

Saržant me je vprašal, kje je Kočevje. — „Momento,“ sem mu odgovoril. Stekel sem v 15 metrov oddaljeno šupo in hitro iz nahrbtnika potisnil mojo domobransko bluzo in hlače za razmetana drva. Nahrbtnik sem prinesel in vse, kar je bilo v njem, stresel pred njega. Vse moje v nahrbtniku je bilo: oguljena italijanska odeja in polovica umazane brisače.

Vojaško deko, ki sem jo prej imel, in polovico brisače sem namreč dal pod Peco soborcu Janezu Grileu, ker ni imel ničesar. Gotovo se bo prijatelj Grič tega spomnil. Danes je slovenski dušni pastir v Venezueli.

Iz umazane deke je padla specialka: zemljevid Slovenije in obmejni del Koroške. Specialko sem vzel v Velenju, ko sva s pokojnim Nikom Šivicem razorožila tri partizane. Razgrnil sem specialko. Štirje angleški policaji FSS so jo držali, jaz pa sem jim kazal, kje je Kočevski Rog, kje Kandija. Imel sem vso našo pot rdeče počrtano — od Novega mesta do Železne Kaple — koder smo hodili peš na Koroško.

Saržant je upognil list, na katerem je ves čas nekaj bležil in mi dal svinčnik, češ, naj spodaj napišem svoje ime, priimek in rojstne podatke. Napisal sem mu točno vse moje podatke in na specialki pokazal moj rojstni kraj. Pokazal sem mu tudi, kje je tekla nemško-italijanska meja. To oguljeno specialko hranim še danes.

Ko sem šel v šupo po nahrbtnik, je dobri starček tudi sam od sebe pravil Angležem, da so komunisti tudi na Koroškem pobijali ljudi ter jih veliko odpeljali s seboj v Jugoslavijo in da on misli, da jih ne bo več nazaj. Imel je prav.

Angleški FSS saržant mi je dal roko in se poslovil od mene: „O kej, kamarad.“

Ni bil slab človek. Bilo mi je skoraj žal, da mu nisem povedal tudi to, da sem bil domobranec in da so me Angleži vrnili in mi v Pliberku pokrašli domala vso revščino: denarnico, dnevnik, nalivno pero, uro, prstan, kompas, in da sem tam ušel iz transporta. Prav je, da sem molčal, ker bi začel v protislovja.

Mimogrede naj omenim, da je tisto o Kočevskem Rogu točno. Takrat sta žrtve streljala učitelj šlibar iz Toplic pri Straži in neki komisar s partizanskim imenom Ambrož, doma iz Device Marije v Polju. Bil je bivši krampar na železniški progi, močne postave in škilav na levo oko. Gotovo ga je poznal kdo iz Device Marije v Polju ali okolice. To bom opisal ob drugi priliki.

Tisti dobri starček mi je svetoval, da je najbolje, da se prijavim na občini Velikovec, da bom dobil tudi živilsko nakaznico in da gre on z menoj. Posodil mi je britev in ves brivski pribor, da sem se obril. Podaril mi je tudi star brivski aparat z nekaj že večkrat rabljenimi britvicami, ki sem jih pridno brusil ob kozarec in jih še večkrat rabil. Tista partizansko usmerjena ženska mi je posodila že precej oguljene civilne hlače svojega pokojnega moža.

Tako sem šel v mesto Velikovec, da sem se na občini prijavil, gospodinja pa je dobila mojo živilsko nakaznico. Ko sem bil že prijavljen, mi je gospodinja povedala, da je bila v šmarjeti in da so ji tam na O. F. odboru zagrozili, da ji bo še trda predla, ko se vrnejo partizani na Ko-

Tercet sester Finkovih, ki jih je prezident gen. Rupnik ljubeče imenoval „moji slavčki“, je s svojimi kvalitetnimi nastopi poživljal vse sprejeme domobranskih invalidov in sirot v vladni palači in bil slišen na skoro vseh protikomunističnih taborih, ko je član kvarteta v slavni domobranski uniformi stal na mrtvi straži slovenskega poštenja.

roško, če bo držala belogardiste pri hiši. Rekla mi je, naj grem od hiše, ker noče imeti nobenih sitnosti. Obljubil sem ji, da zjutraj grem, da bi pa še to noč prespal tam, ker je bilo že pozno popoldne.

Zjutraj sem še nakosil travo za krave, da bi dobil zajtrk. Nato sem nadel nahrbtnik z omenjeno revščino ter stopil pred gospodinjo, da se poslovim. Srdito me je pogledala rekoč: „Kako ste nesramni, še tiste hlače hočete odnesti.“ — Bil sem namreč v hlačah, ki mi jih je dala za pot v Velikovec. Prosil sem, naj oprosti, ker sem pač razumel, da mi je hlače podarila. Stopil sem v drvarnico in se preoblekel v kratke hlače, ki niso bile vredne tega imena. Tak se nisem upal na 35 km dolgo pot v Celovec.

Drznil sem si jo prositi, če bi bila tako dobra, da bi pobarvala moje vojaške hlače, ker tak vendar ne morem nikamor. Privolila je, če ji pre-skrbim barvo. Obljubil sem ji, da grem h kmetom iskat barve. Dobri starček, ki je bil ves čas prisoten, je postal zelo hud in jo je v nemščini

pošteno oštel, ker je tako skopa. Rekel ji je: Sie sind ein Teufel... (Ste pravi hudič...)

Šel sem v hrib, kjer so bile samske kmetije, da bi našel tisto nesrečno barvo za hlače. Ženska me je poklicala nazaj in mi pokazala velik kup drv, češ, naj to sesekam, pa mi bo že ona preskrbela barvo. Imela jo je doma.

Tako sem se še tri dni potikal tod, pri tisti gospodinjii opravil še težja gospodarska dela, pri sosedih sklepal kose in pomagal kositi. Stari očanec me je nagovarjal, naj ostanem pri njem, ker je rabil hlepa. Ukrajinec, ki je bil pri njemu, je namreč kar izginil.

Imel je tudi tri hčerke. Starejša 22-letna se je posebno rada sukala v moji bližini. Bila je tudi bolj prijazna, kot je bilo potrebno. Meni pa je bilo v tistih dneh za ljubezen ravno toliko kot mački za poper.

V treh dneh so bile moje v črmino grebarvane hlače suhe in zlikane. Ko sem v tisti šupi — drvarnici skladal drva, sem v kotu našel dobro skrit nov angleški vojaški plašč. Potisnil sem ga v nahrbtnik.

Ženska mi je z margarino namazala še dva koščka kruha za pot. Poslovil sem se ter zavil na koncu bajte še k dobremu starčku, da se poslovim še od njega in njegove bolne žene. Nikamor se mi ni mudilo, ker pravzaprav nisem vedel, kam sem namenjen. Starčku sem se lepo zahvalil in ga pohvalil, da je lepo tolmačil. — „Vi znate nemško,“ mi je odgovoril. — „Malo razumeš,“ sem mu odgovoril. Bela očala je snel in si obrisal solze. „Buh s Teboj pa hlej, de boš še enkrat dumu pršu, ker Te bota oča in mama vesela.“

Obrisal sem si solze, mu stisnil roko in mahnil po senožeti v bližnji gozd. Po cesti so drveli angleški avtomobili. Drug za drugim. V obe smeri. Ob robu tistega gozda sem nekaj kratki pasel krave.

V gozdu je bilo na kupe vsake vrste nemškega orožja: od navadne puške do lažjih tankov ter vseh vrst prevrnjenih vojaških vozil. Toda pri vsakem je manjkal kakšen del. Municije je bilo za kamijone. Iz več strojnic sem zložil kompletni nemški M. G. 34, ki smo jih mnogo zaplenili partizanom. Bilo je orožje, ki je partizanom povzročalo strah in trepet. Zložil sem tudi lahko brzostrelko. To dvojce ter dobro zalogo municije sem odnesel dalje v gozd in na določenem mestu skrbno zakopal v mah. Vse sem pokril z napol gnilimi vejami. Za vsak slučaj sem mislil, da bom morda krenil še proti meji... Če me dobijo, me vsaj ne bodo dobili kot ovco.

Povžil sem tisti z margarino namazani kruh ter krenil po kolovozni poti sporedno z državno cesto v smeri proti Celoveu.

Po dobre pol ure hoda sem srečal nekega kmeta s sekiro na rami. Na obrazu sem mu bral, da ni hudoben človek. Junaško sem ga pozdravil: „Dobar dan.“ — „Buh daj,“ mi je prijazno odgovoril. „Si haimkerar?“ — Nisem vedel, kaj to pomeni. Gladko sem mu odgovoril: „Ja.“ — „Odkod pa si?“ — „Iz Slovenije.“ — „Ja pou pa morš dou ne hor. Ta hor se gre prt Clovc.“ — „Ja, saj vendar v Celovec hočem... Iz Slovenije prihem.“

— „Kaj pa je tam?“ je bil radoveden. Vsedel sem se v mah, on zraven mene. Ponudil mi je škatlo z domačim tobakom, da zavijem. Zvil sem in zakadil. Potem pa še in še. Hitel sem mu pripovedovati, kaj se dogaja v Sloveniji. Kimal je z glavo in dodal: „Jaz sem zmiraj djal, ti partizani ne bodo dal nič dobrega. Engländerji so bul,“ je dodal. Vprašal sem ga, koliko je do Celovca. „Več kot trideset kilometrov; zvečer boš pršu. Engländerje ustavi, pa te naj vzamejo na kamijon...“ „Nimam nobenih papirjev.“ — „Ja pol pa bo bulš, de greš ob cesti.“ Dal mi je papirčkov in domačega tobaka za pot. „Pa Buh s teboj,“ mi je dejal, ko sem se poslovil. On mi je tudi povedal, da so Angleži dali partizanom ultimatum, da morajo iz Trsta; če ne, bo vojska s Titom. To me je silno razveselilo, a kar nisem mogel verjeti; pa je bilo res!

Sonce je peklo, ko sem stopal ob razbeljeni asfaltirani cesti. Avtomobili so bili že bolj redki. Nič nisem vedel, kdaj je bilo poldan. Na Koroškem niso opoldne zvonili, ker so nacisti že davno vse zvonove pobrali za vojsko. Za menoj po cesti je prišel z drvmi naložen kmečki voz. Konjske vajeti je imel v rokah vojak, ki pa nisem vedel, kateri vojski pripada. Zraven njega je sedela kmečka ženska. Ustavili so konje in ženska me vprašala: „Wollen Sie mit uns?“ „Sehr gerne. Das ist sehr lieb von Ihnen,“ in sem skočil na voz. V nemščini me je vprašala, kam grem in od kod pridem. Povedal sem ji. Nenadoma mi reče: „Potem pa znate slovensko.“ Bili smo si takoj domači. Vojak, ki je vozil, je bil Bolgar, ki je bil za hlapca pri tej ženski, in je tudi znal za silo nekaj govoriti srbsko. Pravič sem jim, kaj se dogaja v Sloveniji.

Nekaj po drugi uri popoldne smo prispeli v Celovec. V papir mi je dala za pest domačega koroškega sira in košček kruha, pa eno nemško krigsmarko, ko sem se poslovil od njih.

Vsedel sem se na tramvaj in se odpeljal v smeri Vetrinja. Iz tramvaja, ki je imel vsled bombardiranja razbite tračnice, sem nato korakal peš in vprašal neko žensko, kje je Viktring. Pokazala mi je isto smer, koder sem hodil.

Zagledal sem žalostno, iz šotorov, smrekovih vej in lubja zgrajeno taborišče naših civilistov. Velika gruča ljudi se je vsula proti meni. Kot roj čebel. Vsi so v eni sapi hoteli zvedeti, od kod sem prišel, kje sem bil in kje so drugi domobranci. Z vso silo sem se skušal, da nisem planil v najhujši jok.

V živem spomínu mi je ostala Lovšetova mama, ki je prišla tik pred mene in me lepo prijazno vprašala: „Kje ste bili?“ — Kar tjavendan sem ji šaljivo odgovoril: „V San Francisco na mirovni konferenci.“ Smejala se je. Na kratko sem ji povedal, da sem ušel iz transporta v Pliberku. Povedal sem jim tudi, da smo ušli trije: Marijan Filipič, dr. Janež in jaz. Lovšetova mama mi je povedala, da je dr. Janež taboriščni zdravnik v ambulanti. Šel sem v taboriščno zasilno pisarno, kjer sem našel dr. Franca

Blatnika. Z injekcijo v roki je stopil v pisarno tudi dr. Janež. Na kratko sem povedal moje dogodivščine. Nič novega, ker je itak dr. Janež vse poročal že tri ali štiri tedne prej.

Z dr. Janežem sva namreč pobegnila z istega transporta v Pliberku, ne da bi vedela drug za drugega. Slučajno sva se dobila dan po pobegu za Dravo blizu vasi Breza, ko sva vsak na svoj način iskala možnosti, kako preplavati reko. Skupno z nekimi nemškimi vojaki sva jo preplavala z zelo slabim čolnom. Dr. Janež je bil v civilu. Znal je dobro nemško in angleško. Imel je legitimacijo mednarodnega Rdečega križa. Drugi dan po pobegu sva po skrivnih gozdovih in poljskih stezah obšla Velikovec in prispela do kmetije na tistem hribu, ki ga opisujem. Skupaj sva prespala v tistem seniku. Oba sva imela iste misli: kako čimprej sporočiti v Vetrinje o vračanju domobrancev.

Predlagal je, da je bolje, če se ločiva, ker je on sam imel več možnosti priti hitro; bil je v civilu. Pokazal mi je tudi legitimacijo mednarodnega Rdečega križa. Napisal sem na košček papirja kratko poročilo o vračanju in naslovil na **dr. Franca Blatnika** in nadporočnika **Franca Mraka**, ki sta me oba dobro poznala. Podpisal sem se s pravim imenom in z izmišljenim imenom „Marelmaher“, pod katerim so me vsi novomeški domobranci dobro poznali zaradi šaljivih člankov v novomeškem domobranskem listu „Za blagor očetnjave“.

Dr. Janež je bil prva oseba, ki so ji verjeli, ko je prinesel v Vetrinje resnično poročilo o vračanju domobrancev. O vračanju in vsem drugem bom pisal posebej.

Čez dva ali tri dni so nas razvozili v taborišča: Judenburg, št. Vid ob Glini, Lienz in v Spittal, kamor sem prišel tudi jaz.

Glavni odbor ZDSPB TABOR izjavlja:

ZDSPB TABOR je organizacija vseh slovenskih protikomunističnih borcev. Spoštuje politično prepričanje vsakega člana. Pod nobenim pogojem pa organizacija ne sme biti pod vplivom katere koli politične formacije ali skupine v emigraciji.

Že po aklučku številke smo dobili obvestilo, da je v Švici umrl soborec, invalid Martin Žekar. Žalujemo naše sožalje, pokojniku pa večni mir in pokoj.

Izvid k Vetrinjski žaloigri

(Konec)

Priloga: „Prvo poročilo NOS“ z dne 1. junija 1945 v prepisu. Izročitev Slovenske narodne vojske Titovim četam po Angležih

Slovenska emigracija je 30. 5. 1945 doživela največje razočaranje in najhujšo katastrofo, odkar katoliški in narodno zavedni del naroda vodi borbo proti komunizmu. Spodaj navedeni podatki nam povedo, kakšno je bilo postopanje angleških vojaških oblasti pri izročitvi Slovenske narodne vojske (SNV). Da se ohranijo dokazi in cel potek dogodkov, navajam v naslednjem vse ono, kolikor je imel s to zadevo opraviti Narodni odbor za Slovenijo (NOS).

1. Pri prehodu preko Ljubelja so partizani 7.—9. maja 1945 ustvarili bariero med SNV in zavezniki na liniji Borovlje — Dravski most in so v teh dneh ujeli okoli 600 civilnih beguncev in nekaj četnikov, ki so bežali preko Ljubelja. V noči 10. na 11. maj je SNV partizane na tej liniji razbila in v petek 11. 5. 1945 sta bila poklicana general Krener in član NOS g. Marko Kranjc na angleško poveljstvo brigade v Celovec. Tam so jima izjavili, da angleška vojaška oblast v slučaju prehoda čez Dravo vzame SNV pod zaščito (priče: Marko Kranjc, general Krener in dr. Bajlec, ki je v zadevi SNV tudi napravil vlogo).

2. 12. in 13. maja se je izvršil prehod oddelkov SNV in civilnih beguncev preko mostu na Dravi. Na levem bregu Drave so bili vsi oddelki SNV razoroženi, nakar so odkorakali skupno s civilnimi begunci v taborišče v Vetrinju.

3. Takoj v ponedeljek 14. 5. 1945 se je šel NOS zahvalit majorju Johnsonu za vso pomoč in uslugo in predložiti še tudi nekaj prošenj glede taborišča v Vetrinju.

4. Dne 17. 5. 1945 je NOS izročil pismeno zahvalo britanskemu vojaškemu poveljstvu, da je vzel v zaščito SNV in begunce, ki so jih hoteli partizani ločiti od zaveznikov. Zahvalo je na poveljstvu brigade izročilo odposlanstvo članov NOS in polkovnika Mirka Bitenca.

5. Dne 19. 5. 1945 je bila izročena pismena vloga na britansko poveljstvo, naj ločijo SNV od nemške vojske. Na poveljstvu so izjavili, da bodo prošnji takoj ugodili. V teku 14 dni, kar je taborila SNV v Vetrinju, se je ponovno razmotrivalo vprašanje, če ni nevarnosti, da bi Angleži SNV izročili Titu, nakar so člani NOS redno pojasnjevali, da so angleške vojaške oblasti ponovno zagotovile zaščito SNV in beguncev. (Kopije pisem in izjave članov NOS: Marko Kranjc, dr. Basaj in dr. Bajlec. Kopije pisem pri dr. Bajlecu.)

6. Spomenica o SNV, ki je bila predana 19. 5. 1945 na poveljstvu brigade v Celovcu, pojasni nastanek SNV od „Vaških straž“ preko Domobranstva do SNV in zaključuje s prošnjo, da naj britanska vojaška oblast čimprej odpravi oddelke SNV na primeren kraj, kjer se bodo mogli vežbati in pripravljati na svojo končno nalogo.

7. Dne 24. 5. je bil odposlan iz taborišča v Vetrinju prvi transport in sicer 3 polki srbskega dobrovoljskega korpusa pod Tataloviem, dne 27. 5. je odšel transport četnikov, ustašev in 600 mož od SNV.

8. V noči od 26. na 27. maj se je vrnil v taborišče srbski vojak prosvetar Ljotić, sin pokojnega ministra Ljotića, ki je pripovedoval, da je šel transport Tatalovićevih polkov na Jesenice skozi tunel. Ker se je zapletel v nekatera protislovja in ker je tudi nujno prosil, naj ga ne javijo Angležem, se mu ni verjelo.

9. V noči od 27. na 28. maj so se vrnili v taborišče trije srbski častniki od srbskega transporta in izpovedali, da gredo transporti skozi tunel na Jesenice in da je na Jesenicah množica oficirjev in vojakov zlostavljala in „oplačkala“. Toda drugi dan so tajili pred generalom Krenerjem to, kar so prvi dan izjavili, ko je zahteval od njih, da svoje trditve glede transportov ponovijo v pričo Angležev.

10. Zato je v ponedeljek 28. 5. polkovnik Bitenc odredil, da se od Angležev odrejeni transporti ustavijo, dokler se ne pojasni, kam gredo transporti SNV. Takoj zjutraj ob pol osmih sta tudi odšla general Krener in polkovnik Bitenc v Celovec, da skupno s člani

NOS pri angleškem poveljstvu poizvedo in nesporno ugotovijo, kam gredo transporti. Po njihovem odhodu je ob devetih prišel k polkovniku Vizjaku angleški stotnik, in zahteval, da se vojska takoj ukreca na kamione, sicer bo rabil silo. Major Mehle mu je pojasnil, da je bilo ukrepanje samo začasno ustavljeno, dokler poveljstvo SNV ne ugotovi pri britanskem poveljstvu v Celovcu, kam gredo transporti. Kljub temu je angleški stotnik vztrajal na takojšnjem vkrcanju na kamione, kar se je tudi izvršilo zaradi grožnje stotnika.

11. Odposlanstvo, obstoječe iz generala Krenerja in polkovnika Bitenca, članov NOS, dr. Basaja in dr. Bajleca in tolmača Podhorskyja, se je najprej oglasilo pri poveljstvu angleške brigade, kjer je „first officer“, neki stotnik, pojasnil, da je za to pristojno poveljstvo divizije v poslopju univerze (novo semenišče). V razgovoru je tudi povedal, da gredo transporti SNV v Palmano, v Italijo. Nato je odposlanstvo odšlo na poveljstvo divizije. Tam je moralo čakati polne tri ure. Ugotovljena je bila po legitimacijah identiteta članov odposlanstva, na koncu je bil poklican, potem ko se je divizionar že odpeljal, general Krener sam v sobo adjutanta, kjer mu je bil povedal in potem še pismeno izročil v nemščini ukaz divizionarja Burray (?), seveda, brez datuma in podpisa, točno kakor je priloženi prepis z napakami izvirnika. (Izvirnik hrani general Krener.) Dejstvo, da angleški general odposlanstva ni sprejel, in pa sam ton povelja je odposlanstvo zelo presenetil. Vršila se je kratka seja NOS in obeh zastopnikov vojske, ne da bi bil napravljen kak

sklep. Dopoldne istega dne je po nekem kurirju prišla vest iz Beljaka, češ da gredo transporti čez Beljak. Tudi patrle izvidnice, poslano od vojske, niso do tedaj še nič poročale, da bi šli transporti čez Jesenice. Po izjavi generala Krenerja so bile odposlane tri izvidnice.

12. Zvečer istega dne je bil general Krener poklican na divizijo na razgovor zaradi jutrajšnjega povelja, da se začasno ustavijo transporti. Njegove odgovore so stenografirali, kakor je izjavil na seji naslednjega dne v torek, ob tej priliki se je tudi pritožil napram polkovniku Bitencu.

13. V torek so zopet odšli transporti normalno, čer izvidnice SNV niso ugotovile nič sumljivega. Pač pa je v sredo 30. 5. prišel general Krener zopet v Celovec k NOS, češ da se je vrnil v taborišče poročnik Šprah z neko Srbkinjo. Le-ta je pripovedoval, da transporte izročajo Titovcem in da je njemu s Srbkinjo uspelo pravočasno pobegniti. Z njim je bil sestavljen zapisnik. Dr. Basaj tedaj ni bil na seji. Generala Krenerja so pomirili, češ da priča poročnika Špraha ni verodostojna.

14. Šele ob 13. uri v sredo 30. 5. 1945 je naenkrat prisel v menzo Kolodvorska ul. 43, dr. Janež, zdravnik gorenjske divizije, ki je bil odšel s transportom 28. 5. v smer proti Pliberku. Le-ta je tam prisotnim članom NOS zaupno povedal, da Angleži vse transporte izročajo Titovcem in je že on sam bil izročen na neki postaji Helmsee blizu jugoslovanske meje in da se mu je posrečilo zbežati. To je bila prva priča, ki je nedvoumno in jasno popisala samo predajo oddelkov SNV Titovcem in

ki je bila stoodstotno verodostojna. Transporti tega dne so že odšli in ni bilo mogoče ničesar več ukreniti. Naslednji dan je imel kreniti še 1. polk in ves štab SNV. Vršil se je daljši razgovor in bil napravljen sklep, da častniki zvečer ob deveti uri pojasnijo položaj vojakom, da se lahko sami odločijo, ali za pobeg v gozd ali pa prehod k civilnim beguncem ali v začasno krite v Celovec ali okolico. Kljub opozorilu vsega moštva je naslednji dan 31. 5. odšlo še 2700 mož SNV in med temi nekaj civilnih beguncev.

15. Zakaj se ni verjelo srbskim ubežnikom? Ljotić se je zapletel v protislovje. Nastal je sum, da hočejo Srbi SNV razkrojiti, ker je že tudi prej bilo razmerje do Tatalovića prej napeto kakor prijazno. Bile so tudi vesti, da gredo transporti SNV skozi Beljak, ne pa skozi tunel proti Jesenicam (Marijan Lavrič).

16. Vera v angleško zaščito je bila neomejna ne le zaradi izjav pristojnih angleških poveljstev, ampak tudi zaradi samega postopanja angleških oblasti, ki so taborišče dobro stražile z angleško posadko in tanki proti izizivanjem in napadom oboroženih Titovcev, ki so se včasih priklatili v bližino taborišča. Zelo močno je podprlo vero v angleško zaščito pisanje časopisov (Kaerntner Nachrichten) in poročanje radia o konfliktu med Titom in zavezniški zaradi Koroške, Trsta in Primorja. Tako npr. je bilo na binkoštno nedeljo 20. 5. objavljeno povelje feldmaršala glede tega spora, pri čemer je označil feldmaršal Aleksander, da so metode Tita slične metodam Hitlerja, Mussolinija in Japoncev.

17. Ko je ravnatelj Marko Bajuk v torek 29. 5. vprašal majorja Barrea, poveljnika taborišča za Slovence, ali je res mogoče, da bi izročali Transporte naše vojske Titovcem, je major Barre naravnost z vidno užaljenostjo odgovoril: „Ali morete misliti, da bi Angleži mogli kaj takega napraviti!“ Istega dne zvečer je gospa dr. Graparjeva bila pri Johnsonu in mu omenila govorice, da izročajo našo vojsko Titovcem, nakar je major Johnson užaljeno vprašal: „Ali nam ne zaupate?“

18. V dneh od 27 do 31. maja je bilo odpeljano iz taborišča v Vetrinju častnikov in vojakov SNV:

27. maja	600
28. maja	3.000
29. maja	1.800
30. maja	3.000
31. maja	2.700
Skupno 11.100	

M. K.

PREPROST FANT...

Sem čisto preprost slovenski fant,
ki nosi v trpečem srcu zaklad:
ljubezen do drage slovenske zemlje
in bratov, ki v Rogu Kočevskem leže.

Ostati hočem v naprej še zaveden,
saj nosim v srcu gorečo ljubezen
do vsega, za kar sem se nekdanj boril;
ostanek krvi bi rad znova prelil.

Vse moje trpljenje, če bo treba življenje
darujem Bogu za bratov rešenje;
za one, ki danes še vedno trpe
in pravo svobodo uživati žele.

Po izjavi g. polkovnika Vizjaka je bilo med temi 500—600 beguncev, ker so angleške oblasti dovolile, da z vojsko poljubno lahko odhajajo civilni begunci.

To poročilo sem sestavil podpisani po svojem spominu, ker sem kot predsednik NOS moral biti navzoč pri vseh intervencijah, ki so zgoraj navedene, in podpisovati vloge, ki so bile dane angleškimi oblastem. Pregledal pa je poročilo tudi dr. Bajlec, čigar izjava in podpis izpričujeta stvarnost v vseh točkah.

Celovec, dne 1. junija 1945.

Dr. Bajlec Franc, l. r.
član Narodnega Odbora za Slovenijo

Dr. Basaj Jože, l. r.
predsednik Narodnega odbora za Slovenijo

V SENCI DOLOMITOV

(Nadaljevanje)

Oče je kar na lepem vstal in povabil sina:

„Pojdiva, Vinko! Doma ne bova spala.“

Odšla sta in se vrnila šele zjutraj. Še tedaj le za pol ure. Potem se je Vinko odpravil proti gradu, da se tam odpočije in opomore brez strahu za glavo.

Fantje v gradu so ga bili neizrečno veseli. Ves dan bi ga poslušali, ko bi jih ne klicala dolžnost. Vsi so hoteli vedeti, kako se mu je godilo, ko so ga odgnali v Ključ. Ves prevzet jim je pripovedoval svoja doživetja in znova ponavljal od kraja. Fantom so od svete jeze gorele oči. Takoj bi šli in se maščevali za umore tolikih nedolžnih ljudi, če bi jim poveljnik le z eno besedo pomignil, naj gredo. Gotovo jih ni žgala želja po krvi, ampak čut dolžnosti, da pravici mora biti zadoščeno.

Zvečer je prišel poveljnik in ga takoj poklical v pisarno. Z njim je napravil zapisnik.

„Vinko! V enem tvojih pisem sem bral, da veliko veš... Bi mi povedal, kaj si s tem mislil?“

„Seveda. Zakaj pa ne? Vse, kar želite.“

„Začni kar od začetka.“

„V Ključ so me privlekli skupaj z Novakovima dvema. Vrgli so nas v lesen bunker in nas zastražili. Kar naprej so nas pretepali in nam grozili, ker nismo nič prispevali za Osvobodilno Fronto. D drugega nam niso mogli očitati. Kaj so s tem hoteli, ne morem misliti, gotovo pa je, da je bilo to le videz za obsodbo, ki je bila že vnaprej določena. Izgovarjali smo se, da o O. F. nismo nič vedeli, kar je bilo tudi res; pa ni nič pomagalo. Naših odgovorov še slišati niso hoteli.“

„Drugi dan so odpeljali Novakova. Pezdir iz Vnanjih gor, poštarev brat, ju je ponovno dolžil, da ne podpirata partizanske vojske. Čez nekaj minut so se vračali. Malo pred bunkerjem pa so ju pognali v hrib na desno. Slišal sem vpitje in krohotanje partizanov, Dalmatincev, ki je bil takrat zraven, mi je pozneje v internaciji pravil, da sta morala sama skopati grob. Ko sta bila gotova, sta prosila krvnike, naj ju puste, da bosta nekaj minut molila. Za to prošnjo so nanju navalili s krampi in lopatami. Nazadnje so počili streli. Vedel sem, kaj se je zgodilo.“

„Bi še vedel povedati za kraj, če bi kdaj prišli v Ključ?“ ga je prekinil poveljnik.

„Mislim, da bi se znašel, čeprav se mi je takrat vse vrtelo.“

„Razumljivo,“ je sočutno dejal Hudnik. „Kako se je tebi posrečilo uiti?“

„V tistem strahu, kdaj bom prišel tudi jaz na vrsto, sem preživel vso noč. Zgodaj zjutraj pa je nek mobiliziranec kakih sto metrov pred bunkerjem začel kopati podolgovato jamo. Ko sem ga skrivaj opazoval in so mi v ušesih še vedno doneli strelji, ki so jih prejšnji večer sprožili na Janka in Zdravka, sem bil prepričan, da to jamo koplje zame. Čudim se, da nisem znorel v tistem strahu. Čez nekaj minut sem planil na stražarja, ga pahnil od sebe, sam pa se zavalil po robidovju v grapo za bunkerjem. Od vseh strani so streljali za menoj, a mi je strel samo malo oplazil kožo na hrbtu. Srečno sem ušel in se javil Italijanom, da me zaščitijo. Drugo ni važno.“

Poveljnika je rdeča hudobija tako vrgla iz ravnotežja, da je pobledele kot zid. Še govoriti ni mogel, tako se mu je zmedla misel. Končno je le spet vprašal s pretrganim glasom:

„Si koga poznal?“

„Pezdir iz Vnanjih goric je sodil. Prišel je tudi Logarjev iz Radne. Skrival se je, pa sem ga vseeno spoznal. Nisem mislil, da je to mogoče; saj vsak ve, za kakšnega se je delal.“

„Strašno je to!“ je siknil Hudnik in se prestopil po sobi.

„Najhuje pa je to, da mu ne moremo do živega: Lah! ga ščitijo. Vražja bratovščina!“

„Nas so pa obsojali z ribelli — uporniki!“

„Seveda — nas zapirajo, s komunisti delajo. Šaj si morda že slišal, kako je bilo pred nekaj tedni na Drenovem griču: fašisti so privlekli dva vagona orožja in streliva; najprej so hoteli prisiliti postajenačelnika, da vagone sprejme. Ker ta tega ni hotel storiti, so takoj zvečer pridrveli partizani in ga ubili, naslednji dan pa so Italijani požgali ne samo Drenov grič, ampak vse bližnje vasi do zadnje bajte. Tako delajo.“

„Tudi tega bo enkrat konec...“

„Upajmo... če nas ne bo prej...“

Zamišljeno sta pogledala skozi okno na dvorišče, kjer se je menjavala straža. Patrola je odhajala proti Bevkam; druga se je plazila proti Vnanjim goricam, od koder so vsak dan prihajala poročila o partizanskih premikih. Nekje v Dragomerju je zaregljala strojnica; sledilo je nekaj eksplozij ročnih granat, potem je spet vse utihnilo.

Vinko je začudeno gledal okrog sebe. To je bila njegova prva noč spet na Slovenskem. Ni mogel vsega obenem razvozljati; posebno se ni mogel vživeti v vojaško življenje fantov, ki prej niso nikoli videli puške, zaj pa so bili vsak dan v bojnih metežih, zdaj v hribu, čez pol ure že na sredi vasi.

„Vidiš, takole se sedaj gremo!“ je poveljnik uganil fantovo skrito misel.

„Pasje je to preganjanje, ko nikoli ne veš, od kod bo počilo. Ko misliš, da si najbolj brez skrbi, pa udari iz jarka ali skozi okno, da ne veš, kam bi planil. Imamo pa srečo: portuži radi tečejo; vest jih preganja, zato se boje umreti.“

„Saj jih lahko — po vsem, kar počno. Ko pridem malo k sebi, bom šel tudi jaz za njimi. Jim bom vrnil strah, ki so mi ga pognali v žile v tistem peklenskem bunkerju.“

„Prav, Vinko. Zdaj pa pojdi in brez skrbi zaspi!“ Stisnil mu je roko in voščil lahko noč. č

Vinko je odšel k fantom v kuhinjo, kjer je bilo vse živo in dobre volje.

— — —
Poveljnik se je umaknil v svojo sobo. Luči ni prižgal. Ni mu bilo za počitek. Stopil je k oknu in gledal v temo proti Ključu, kjer so že vedno gospodarili partizani in mesarili svoje žrtve. Eno željo je imel v srcu: da bi udaril tja čez in pretrgal obroč groze in smrti.

Vso noč je delal načrt, kdaj in kako bo planil mednje. Poznal je svoje fante; korajžni so bili, da bi prebredli Ravnik in Ključ tja do Polhovega Gradca. Vedel je, da se smrti ne boje; zato je okleval. Kaj bi jih gnal v smrt! Za življenje so šli v boj; zato morajo živeti.

Ko so se zjutraj vrnile patrole, je službujoči zatrobil v zbor.

„Straže ostanejo, vsi drugi na pohod!“ je ukazal poveljnik, ki se je počasi prestopal po hodniku.

Fantje so utihnili, kot da bi poklekali k molitvi. Niso vedeli, kam je namenjen, a slutili so, da bo nekaj posebnega.

— — —
Še po temi so odrinili proti Logu. Tam so se jim pridružili še tamkajšnji vojaki, potem pa so brez besede odšli v gozd in se po drugi strani spustili v dolino proti Brezju. Med zadnjim grmovjem so se ustavili in opazovali dolino pod seboj. V Brezju ni bilo žive duše, ker so italijanski vojaki že poleteli vas požgali, da bi moške tako prisilili k partizanom. V nekaterih hišah proti Grabnu je brlela luč. Nejasne sence so se premikale po dvoriščih in pred hlevi.

Poveljnik je dal povelje za prehod mostu. V velikih presledkih so se fantje plazili po razdrapanih mostnicah in se potem od dveh strani bližali hišam. Partizane so tako presenetili, da straže niso vedele, za kaj imajo puške. Prijeli so nekaj ujetnikov. Politkomisar, Novakov z Viča, pa je stekel proti Ključu in bil ustreljen.

Tedaj se je tovarišija zavedela, kaj je. Z bližnjega robu nad cesto je od vseh strani tako nagosto zaropotalo, da so se vaški stražarji morali umakniti proti Horjulščici in jo prebredli. Čez most ni mogel nobeden, ker so partizanske strojnice tako šipale ogenj nanj, da se je na mostu in na cesti kar kadilo. Sredi vode jo je staknil Brinarjev, ki je tako prviokusil rdečo kroglo.

Ta pohod na področje „Dolomitske svobodne republike“ je komuniste pošteno vznemiril. Zbali so se za svoja zločinska gnezda, katerih doslej ni nadlegoval ne Nemec, ne Italijan. Vaški stražarji so bili prvi, ki so jim v tem peklenskem raji začeli kaliti mir. Vedeli so tudi, da ne bodo odnehali; zato so se hoteli založiti z orožjem. Vodstvo v Ljubljani je od Italijanov takoj dobilo nekaj vagonov streliva in orožja za svoje odrede v Dolomitih.

Za to pošiljko, katero naj bi partizani prevzeli pri Vidičevi opakarni na Viču, je zvedel tudi poveljnik posadke v gradu.

(Sledi)

ZA BELEŽNICO

Velika resnica

„Smer v slovensko državo“, leto 2, št. 13 z dne 18. 3. 1966 je na nekem mestu zapisala veliko resnico:

„Predvsem pa se ni še nikoli nobena zgradba pričela pri strehi.“

Že izza časov nastanka Rupnikovega domobranstva, ko so v njem združeno slovensko pripravljeno tudi izpodjedali nebrzdani interesi, ki so bili spričo komunističnega navala prazne utopije, poudarjamo poziv, katerega smo tudi sedaj v tujini mnogokrat ponovili: Ne razobešajte slik, pa če so še tako lepe, dokler nimate postavljenih sten! Zato je naš popolnoma jasen osnovni pogoj za vsa ostala stremjenja slej ko prej še vedno isti: Uničenje komunizma! To za nas pomeni pričeti zgradbo pri temelju! Zato poudarjamo tri vrednote: Bog — Narod — Domovina, ker smatramo, da se okleli njih lahko združimo vsi, da čim prej postavimo temelje stenam, na katere bo narod obesil slike, ki mu bodo povšeči! Hvalježni smo „Smeri“, da je za nami tudi ona pribila to veliko resnico! Pripomnimo torej vsi, da bo temelj čim prej zgrajen! Ne odbijajmo — in predvsem ne žalimo! — nikogar, ki nam hoče pri tem pomagati!

NA UREDNIŠKI MIZI

Hinko Zupančič. — Hvala za domobrančev zapisnik! — Za pismo na velja isto kot za ostala: Ne bomo ga priobčili. Ni nam treba poudarjati, da nismo in ne bomo podružnica ali celo privesek nikomur! Hočemo biti samo domobranci! To je zadosti! — Pozdrav.

Darovi za Invalidni sklad

DSPB-TABOR, Toronto

(posebna božična nabirka, končana

31. decembra 1965)

(Nadaljevanje)

Janez Valant	5.—
Lojze Zupančič	3.—
Žgavec Franc	5.—
Babič Lojze	2.—
Genorja Jože	5.—
Žumer Franc	4.—
Zakrajšek Viktor	5.—
Galič L.	2.—
Žukovec H.	5.—
Štih Anton	5.—
Dr. Pepevnak F.	5.—
Meglič Ignal	10.—
N. N.	20.—
Blatnik Albin	5.—
Lamovšek Stane	10.—
Rozman Ivan	2.—
Krnc Janez	2.—
Juha Anton	2.—
Šuligoj Stanko	5.—
Cvet Jože	2.—
Pleko Stane	5.—
Zrimšek Franc, Arnprior, Kanada	5.—
Gimpelj Matija, Oshawa, Kanada	10.—
Kertelj Stojan, Rochester, USA	5.—
Rajbar Štefan, Morden, Kan. USA	10.—
Kolman Ludvik, Waukegan, USA	10.—
Pfeifer Bogomir, San Fran- cisco, USA	10.—
Ivan Drčar, Chicago, USA	3.—
Skupaj ...	239.—

Od te vsote je 38.— ame-
riških, kar znese 2.66

Skupaj ... 241.66

Darovano od 6. novembra 1965 do

14. februarja 1966.

DSPB-TABOR, Montreal

darovano na članskem sestanku

Rupnik Ivan	10.—
Rabzelj Janez	5.—
Horvat Franc	5.—
Kukovica Jože	5.—
Starič Lojze	10.—
Koritnik Dolfe	5.—
Koritnik Tone	10.—
Kukovica Ana	2.—
Premru Mary	2.—
DSPB-TABOR Cleveland	
Od prireditve	340.—
Šuštaršič Marijan	21.50
Maršič Dušan	10.—
Dobra Slovenka	2.—
Dr. Edi Gobec	4.—
Omahen Jože	5.—
Omahen Leopold	1.—
Dr. Felicijan Jože	2.25
Dejak Franc	5.—
Strle Tone	2.—
Merc Rudi	1.—
Kumar Lado	0.50
Skubie Janez	1.50
Lekšan Rudi	1.50
Berkopec Ivan	2.50
Zadnikar Vili	1.50
Grum Franc	9.32
Primožič Irena	5.—
Gornik Ludvik, Chicago ...	10.—
Glusič Andrej, Washington .	10.—
N. N.	7.50
Od prodanih spomin. znamk	116.—
DSPB-TABOR, Guelph, člani	31.50
Mejač Franjo, Milwaukee ..	5.—
Martinčič Franc, Chicago .	12.—
Obresti v banki	25.50

Skupaj ... 687.07

SLOVENSKO ZAVETIŠČE BO DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NE BO IMEL PRAVICE ZASLUG. VSA
PRAVICA BO PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA
NAŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE BO IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM IN ZA VSTOP NE
BO POTREBNA LEGITIMACIJA.

VSEBINA

Kaj hočemo?	113
France Gaber: Žalost in veselje	114
Adolf Škrjanec: Pismo odgovornega urednika	115
RAZLIČNI POGLEDI	
Dr. -n, -r. Buenos Aires	118
Rudolf Lukež ml.	119
DOMOBRANČEVI ZAPISKI	
Hinko Zupančič	121
ZA ZGODOVINO	
G. Poljčan: „Sodrugì — Tovariši — Heroji“	123
Jože Štefanič: Mimo svobode	130
ZA DOKUMENTE	
Izvid k Vetrinjski žaloigri (konec)	137
M. K.: Preprost fant	140
Stane Pleško: V senci Dolomitov (nadaljevanje)	141
ZA BELEŽNICO	144
NA UREDNIŠKI MIZI	144
Invalidski sklad	III